

Redacțiunea Administrației
Tipografie:
BRAȘOVU, piața mare nr. 22
Scrisorile neferocitate nu se pri-
mesou. Manuscrisurile nu se re-
trimite!

Biroul de administrație:
Brașov, piața mare nr. 22
Inserate mai primite în Viena
Andoif Kosre Hassenstein & Volger
(Otho Maas), "Amis: Schalek, Alois
Horn" în Budapesta: A. F. Gold-
berger Anton Meas Eckstein Bernat:
in Frankfurt: G. L. Damb; in Ham-
burg: A. Steiner.

Prețul inserțiilor: o seriă
garantată pe o colona 8 cr.
și 80 cr. Ambra pentru o pu-
blicare. Publicări mai dese
supra tarife și învoială.
Reclame pe pagina III-a o
serie 10 cr. v. a. s. și 80 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LIV.

Nr. 2.

Brașov, Joi 3 (15) Ianuarie

1891.

"Gazeta" este în fil-care și.
Abonamente pentru ANUL - Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni 8 fl.,
Pe trei luni 5 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 18 franci, pe șase
luni 12 franci, pe trei luni
8 franci.
Se primumă la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectorilor.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrație, piața mare
nr. 22, etajul I.: pe un an
10 fl., pe șase luni 7 fl., pe
trei luni 5 fl. 50 cr. Cu dusul în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 8 fl., pe trei luni 5 fl.
Un exemplar 5 cr. v. a. s. și
15 bani.
Atât abonamentele cât și
inserțiile sunt a se plăti
înainte.

Nou abonament

la
"GAZETA TRANSILVANIEI".
Cu 1 Ianuarie 1891 stilul vechin
s'a deschis nou abonament, la care in-
vităm pe toți amicii și sprijinitorii foiei noastre.

Prețul abonamentului

Pentru Austro-Ungaria: pe trei luni 3 fl.
pe șase luni 6 fl., pe un an 12 fl.
Pentru România și străinătate: pe trei
luni 10 franci, pe șase luni 20 franci, pe un
an 40 franci.

Abonamente la numerele cu data de
Duminică:

Pentru Austro-Ungaria: pe un an 2 fl., pe
șase luni 1 fl.
Pentru România și străinătate: pe un an 8
franci, pe șase luni 4 franci.

Abonarea se poate face mai ușor și
mai repede prin mandate postale.

Domnii, cari se vor abona din nou
să binevoască a scrie adresa lămurită și
a arăta și posta ultimă.

Administrațiunea "Gazetei Transilvaniei".

1890—1891

II.

Vedându, că Archiereii români
dela Oradea-mare și dela Sibiu
s'au pus în opozițiune cu postu-
latele opiniunii publice române în
nisce cestiuni de o însemnătate
atât de vitală pentru românism
și pentru solidaritatea noastră na-
țională, cum este cestiunea gim-
nasiului din Beiuș și aceea a în-
ființării Kișdedovurilor; vedându
cum acei Archierei și-au redicatu
glasul în contra diarelor române,
pentru că acestea au pretinsu dela
dânșii și dela clerul și poporul
lor, ca să se împotrivescă nouelor
încercări de maghiarizare și cum
ne-au imputatu, că amă voi să tur-
burăm liniștea dieceselor lor și
să periclităm instituțiunile bise-
ricesci; vedându în fine, că și cei-
lalți Archierei consențu prin tă-
cerea lor la această desavuare a
atitudinii presei române: adver-
sarii neamului nostru s'au semțitu,
fiesce, foarte încuragiați în porni-
rile lor fatale și au cerutu din
nou cu înverșunare și mai mare
prigonirea diariștiei române.

Ați, diceau adversarii noștri,
numai eroii presei române se mai
împotrivesc măsurilor guvernului
unguresc, menite a întări "idea
de stat maghiar", numai ei și
cu soții lor de principii, cari sunt
"puțin la număr" mai facu po-
litică națională; să-i dăm dăr pe
mâna procurorilor, să-i urmărim
cu procese de presă până ce vor
amuți și va amuți cu ei și politica
națională românească, care și așa
a ajunsu la "ultimele ostări".

Dorința soviniștilor dela presa
maghiară, ca să fiă persecutați
diariștii români, s'a împlinitu.
Cu-o grabă nespuse de mare gu-
vernul unguresc a înscenatu în
a doua jumătate a anului, în lu-
nile August și Septemvre 1890,
cunoscutele procese de presă în
contra celor două foi române co-
tidiane din Ardeal.

Resultatul acestor procese de
presă a mulțumit pe adversarii
noștri în ceea ce privea asprimea
sentințelor pronunțate în Clușiu,
dăr le-a pregătitu o amară desa-
măgire în ceea ce privea înfrința,
ce au avut-o ele asupra poporului
român.

Ei erau de credință, că pro-
cesele de presă intentate diare-
lor române nu mai interesază, nu
mai mișcă și nu mai agită pe po-
por și că acestuia puțin îi pasă
decă cutare diarist va fi achitat,
orî condamnat. Pote că la for-
marea acestei păreri a contribuit
incă și apatia ce domnea între
noi față cu cestiunile de interes
public național, în fond însă
contrarii noștri nutreau asemeni
speranțe, pentru-că se simțiau si-
guri din partea Archiereilor noș-
tri, vedeau adecă că politica na-
țională românească nu întimpină
nici cel mai mic sprijin din par-
tea acestora.

S'au înșelat însă cumplitu
adversarii noștri în așteptările
lor. Direcțiunea manifestată de
cătră căpeteniile bisericesci la Ora-
dea-mare și la Sibiu, n'a fostu di-
recțiunea spiritului nostru public.

Poporul a simțitu în cătră tin-
teșce prigonirea diarelor române
și de aceea a urmăritu cu cel
mai viu interes procesele, ce li-s'a
intentatu. Publicul român s'a
agitatu în sensul adevăratu al
cuvântului prin sentințele crudele,
de care au fostu loviți diaristii
români. Astfelu procesele noastre
de presă au produsu un ecou
viu și puternic în sinul tuturor
Românilor.

Atunci, când adversarii noștri
se credeau mai aproape de țintă și
și întinseră mâna ca să rupă și
ultimele legături ale solidarității
noștre naționale, se născu în sinul
poporului nostru acel curent pu-
ternic, care are de scop să re-
stabilească în toate privințele aceta
solidaritate națională, sdruncinată
prin acțiunea izolată a Episcopi-
lor noștri.

Sub asemeni auspicii s'a intru-
nit în toamna anului 1890 conferența
generală a alegătorilor români.

Presă franceză despre prigonirea Românilor.

Paris, 9 Ianuarie st. n. 1891.

Domnule Redactor! Șoind cătră
vă interesază cuvintele de simpatie,
pe cari străinătatea le trimite Românilor,
celor ce suferă atâtea în Ardeal și
Ungaria, mă grabesc a vă comunica ur-
mătorul fragment, pe care îl
strag dintr'un articolu al D-nei Juliette
Adam din "la Nouvelle Revue" dela 1 Ia-
nuare 1891:

"Ungaria își uită din ce în ce mai
multu de caracterul său de rasă, de
"misiunea la care era chemată prin
"emanciparea sa, aceea de a servi dreptu
"conducătoare a naționalităților celor
"tinere, de a ajuta dezvoltarea lor, de
"a fi inițiatorea celor ce suferă de re-
"lele de cari a suferit ea însăși. . .

"O să trebuiesc să fiă plătite mai
"curându său mai târziu fapte ca acela
"din Feldru, cari ne amintescu vremu-
"rile când Franța intră se indigna la
"auzul măcelării Ungurilor de cătră
"Austria. Astăzi gendarmii unguri au
"trasu asupra locuitorilor unui sat
"mănescu din Ungaria, pentru-că aceștia
"voiau să-și exercite dreptul de a-și numi

preotul lor, refuzându pe cel cu re-
putația proastă, pe care un episcop
"guvernamental li-lu impusesc. Patru-
"sprecece răniți, printre cari cinci fe-
"mei și șapte morți sunt bilanțul unei
"și, care se poate numi criminală tot
"atât de bine ca și acelea de odinioară
"când Ungurii erau victimele. Mă întreb
"ce ar face nobilii eroi dela 1849 și ce
"gândesc Koșut."

Isprăvii lui Banffy-pașa.

"Budapesti Hirlap" dela 3 și dela
9 Ianuarie publică un raport am-
nunțit despre bancuțul de adio, ce
s'a datu fostului fișpan alu comitatului
Bistrița-Năsăud, Banffy Deso, și arată
tot-odată, ce grozăvenia de unu a fostu
Banffy pentru ideea de stat maghiar și
ce misiune teribilă a îndeplinitu în
ca fișpan alu acestui comitat, lăsat în
prada lui timp de 7 ani de zile.

Printre favoriții și lingăii lui Banffy,
cari prezentară acestuia omagiile de
adio, raportorul foiei unguresc numără
și pe directorul gimnasiului dela Nă-
săud, Csókán János, care avu fericirea
de a auzi toastul, ce-lu rostă stăpanul
său Banffy ca răspuns la elogiurile, ce
i s'au adus cu această ocaziune.

Cu șapte ani înainte de asta, dise
Banffy în toastul său, fără voiă a pri-
mitu conducerea acestui comitat, dăr
a făcutu această fiind-că atunci așa pre-
tindeau interesele statului. "Elu a venit
aici ca să întreprindă o expedițiune de
cucerire, deore-ce acestu comitat gră-
nițescu nemaghiar numai după nume
se ținea de Ungaria." Sub astfelu de
împrejurări de sine se înțelege, că n'a
pututu umbla după popularitate; elu s'a
silitu însă din tot sufletul lui să edi-
fice statul național maghiar. Cine
vră să facă aici o Elveția, unu stat
confederal — dise Banffy în toastul
său — acela este inamicul patriei și
al regelui. "Își ține de fericire, că ul-
traistii naționalităților îl uresc pe el
și se bucură din incidentul depărtării
sale, căci aceta este o dovadă, că elu
a nimerit calea cea adevărată atunci,
când a suprimat tendințele politice ale
naționalităților."

Banffy declară cu ocaziunea aceta,
că cauza retragerii sale este o neînțelegere

FOILETONULU "GAZ. TRANS."

Corbul alb.

După Jules Janin, de Iulia Moldovan.

În 4 Septemvre 1797 mulți Fran-
cesci, partizani ai regelui, au fostu inter-
nați în nesănătoasă Cayenne.

Intre aceste victime se afla unul,
care avea o fică abia de 18 ani, dăr
cutezătoare și resolută, ca și ori care
barbat. Înțelegându ea de osândirea
tătâne-său, își propuse ca să-l însoțescă
și prin aceta să-i facă mai suferibilă
călătoria cea grea și periculoasă.

Spiritul de partidă însă adese-ori
chiar și în faptele cele mai nobile vede
pecatu. De aceea biata fată, care nu
doria alta decât să ia și ea parte la
înstristarea tătâne-său, scia foarte bine,
că nu numai nu i-s'ar fi concesu lucrul
aceta, dăr pentru aceta dorință cute-
zătoare ar fi fostu încă și judecată și pe-
depsită; deore-ce cu câtu e mai mare
și mai nobilă abnegațiunea, cu atât o

înțelegu mai puțin aceta, pe cari i
conduce nu mintea sănătoasă, ci ura orbă
și neîmpăcata poftă de răsunare. Ast-
felu fata n'oi de om nu încerca a se
ruga de judecătorii tătalui său, ci pentru
împlinirea dorinței sale preferă a-și alege
mijlocul cel mai temerariu, la care
omul numai în minutul cel mai cri-
ticu pote să recurgă.

Cutezătoare fată auzi adecă, că ne-
fericiții voru fi duși în Rochefort, ca
apoi de acolo, navigându pe "Corvette
la Vaillante", să ajungă la locul desti-
natu. Câștigându-și Maria informațiunile
de lipsă, se recomandă grației divine și
plecă la drum.

Peste câteva zile unu tinăr svelt
bătea stradele orașului Rochefort, între-
bându la totă casa după căpitanul Le-
jeune, guvernatorul naiei "Vaillante".
Tinărul își perduse aproape ori-ce spe-
ranță de când căuta înzadar, dăr éta
că într'o zi, în unghiul stradei, ce duce
la portu se întâlni cu unu matroz bă-

trân, de unu esterior simpatic. Fața
bătrânului îi inspira încredere, trăsurile
lui deschise au făcutu o impresiune plă-
cută asupra tinărului, care se hotărî să-l
agrăescă.

"Prietine, omu bun și de omenia",
dise el, "cunosc pe comandantul dela
Vaillante?"

— "Prietine?", răspuse bătrânul
marinar în ton glumeț. "Așa se vede,
voince, că tu încă n'ai vădutu
sorele, când eu deja mă luptam cu peri-
culele mării, și totuși mă numesc "prie-
tine." După cum cetesc eu de pe fața
ta, pe tine încă nu te-au pălitu rațele
ferbinți ale sorelei. Dăr totu atata, vino
și îmi spune, în care parte voiesc a
naviga, și 'ți voi spune care vâslă să
o ridici.

"Eu întreb: unde aș pute să gă-
sesc pe comandantul dela "Vaillante",
decă scii, te rog să mă îndrepti la
densul."

— "Băiete, trebuie să mărturisesc,
că deși nu sement a navigatoru, tu ai o

busolă bună, care arată chiar spre punctu
acela, unde voiesc să merg. Că
ore cunosc eu naia "Vaillante?" Apoi
cine ar cunosc-o mai bine, decâtu mă-
estrul Dominiciu? Cine a fostu mai de
multe-ori pe catargul ei? Cine s'a ve-
dutu mai mult de o sută de ori arun-
catu de pe un val pe altul de vântu
și de orcană?— Așa-i băiete, o cunosc,
și în portu aș pute-o cunosc și dintr'o
mii de nai, decă i-aș vedé și numai o
vâslă ori o bărnă."

O rață de speranță străluci în ochii
tinărului.

"Aș voi să vorbesc cu căpitanul!"
dise el.

— "Cu căpitanul? întrebă matrozul.
"Nu voiesc să-l vorbesc de rău,
dăr prietine, decă nu voiesc să capeți
pumn și lovitur, te sfătuiesc să nu
mergi la el, pentru-că mâna îi umblă
mai iute ca limba."

"Totu atata! Voiesc să 'lu rog nu-
mai, ca să mă ia și pe mine pe nai și

principiară ivită între el și între câțiva membri ai guvernului.

Intre „meritele“ lui Banffy, foia un-gurască numără următoarele:

Când Banffy a venit ca fișpan la Bistrița, nici unul dintre funcționarii comitatensii n'a știut un-gurește, bași acei pușini, carți sciau, nu voiau să vorbescă un-gurește; astăzi însă trei din patru părți a funcționarilor comitatului sunt Maghiari, ér carți nu sunt Maghiari, sciu perfectă limba statului în scriere și vorbire.

În adunările comitatense, în comite-tul administrativ și în comitetul per-manent al comitatului, raportorii folo-siau trei limbi și protocoalele se purtau în două limbi. Astăzi însă referenții își fac raporturile lor *exclusiv în limba maghiară* și orî ce actă oficioasă, *chiar și raporturile și protocoalele primăriei comu-nale, se redigază în limba maghiară.*

Când Kulturregyletului, în primii sei ani, adresă un apel către funcționarii comitatensii, un preot săsesc propuse în adunarea comitatensă, ca nici unuia dintre funcționarii acestui comitat să nu-i fiă iertată a intra în această socie-tate de maghiarizare. Astăzi însă *Kultur-regyletului are în Bistrița filiala sa, casa sa proprie și Kisdedorului său maghiară.*

Atunci nimeni nu întrebunța în oficiu număr un-guresc pentru comunele din acest comitat. Sigilurile funcțio-narii erau valahe, orî nemșesc. Funcțio-narii aveau autoritate și pretutindenea conșuceau trebile nisce preoți fanatici, ca-i aveau inimă accesibilă pentru irren-ienta valahă și pentru tendințele sepa-ratistice săsesc. Astăzi însă nu mai sunt popii stăpâni. Numele oficios al comunelor este maghiară, sigilul comunelor e maghiară, *limba protocolară retutindenea și în tot locul este ma-ghiară.*

Înainte de a fi case comunale se află stâlpi în colorii naționale, pe carți numele comitatului, cercului și al comunei e scris în limba maghiară. Banffy a dat aspră poruncă, ca la ocașii festive să se arboreze pe edificiile publice colorile țerei.

Astăzi se află în Bistrița 2 școli de tată cu 17 învățători de stat și apröpe 400 de elevi.

Înainte de era lui Banffy dintre în-vățătorii acestui comitat 78 de pro-ente nu sciau nici un cuvânt un-guresc, astăzi însă acest număr „trist“ a redus la 4 procente. Atunci se aflau câteva școli confesionale și nici una comunală. Astăzi se află 15 școli comunale și 33 învățători comunali. În Bistrița sub stăpânirea lui Banffy *invasiunea maghiară* luat un avânt atât de puternic, încât astăzi a cincea parte din locuitori sunt maghiari. Se află aici *casină maghiară* cu 100 membri, societatea tinerilor indus-riști maghiari, societatea maghiară a

ama maghiară.

Jidanii veniți din Bucovina și din alte părți sunt deja cucerii pentru idea de stat maghiară și Banffy s'a îngrijit, ca aceștia să aibă rabini maghiari. Banffy a zidit cu spese mari biserică și casă parochială reformată și a adus preot reformat, care astăzi oficiază în Bistrița în „dulcea“ limbă maghiară.

Marile averi ale Năsăudenilor nu erau ale nimărui. Din acele se susțineau diare valahe, carți turbură țera. Astăzi însă din fundațiunile școlare ale Năsău-denilor nici un crucer nu se pöte strecura pentru scopuri contrare statului și este pregătită calea, ca *gimnaziul dela Năsăud să intre mai strins în un-giș guvernului instrucțiunei publice.*

Astăzi pădurile comunelor grăni-țeresc nu mai servesc ca mine de aur pentru agitațiunile politice secrete, și noua direcțiune silvanală a revărsat peste acest pământ cu limbi străine unele cu totul pröspete ale maghiarismului.

După acestea spune foia un-gurască, că mai de multe ori i s'a cerut lui Banffy să dea demisiunea, dér Banffy n'a voit, pentru că a vrut să termine misiunea lui grea și delicată, pe care afară de el acum de 20 de ani nimeni n'a putut o duce în deplinire. „Și-a dat însă Banffy demisiunea îndată ce s'a constituit cabinetul și a intrat în el contele, de-almintrelea modest în puterile sale, Andreiu Bethlen, care este reprezentantul pactărilor cu naționali-tățile.“

Banffy, dice foia un-gurască, a pri-vit cu multă atențiune la „politica im-blănditoare de tigri“, pe care a urmat-o contele Bethlen față cu Sașii din comitatul Brașovului și Sibiiului. Resultatul dulcelui neactivități este periclitarea pozițiunei Maghiarilor, carți înainte cu câțiva ani își eluptară o putere apröpe egală cu Sașii; schimbarea situațiunei o caracterisază apunerea diarului un-guresc „Brasso“, care din cauza miseriei a încetat înainte de asta cu câteva zile, cum și împrejurarea, că între funcționarii astăzi abia se mai află și Unguri. (sic!) Bethlen a numit în cele două comitate ale lui doi funcționari sași ultraști, din-tre carți despre unul se scie, că înainte cu doi ani a diș într'o adunare populară: „Wir fürchten uns nicht von den Tata-ren, Betyaren, Magyaren.“

„La informațiunea lui Bethlen, așa se vede, că cabinetul a luat în serios Sachsentagului, dér în loc de pace a căpătat aici în țără conferența valahă, puternica desvoltare a mișcării valahe și „moderatele“ pretențiuni obrasnice ale foiei semi-oficiose a lui Mironu Roma-nul; și a căpătat în România organi-sarea declarată a irredentei și declara-țiunea de războiu a tinerimei din Bu-curesc.“

răscă „patrioticul“ său articulat, asigu-rându, că Banffy probabil se va stabili în Pesta, dér va rămâne și în viitor pe lângă politica sa de până acum.

SCRILE PILEI.

Mișcarea de maghiarizare. Foile din Clușiu scriu, că ziua de 12 l. c. a fost o adevărată sărbătoare pentru „Kulturregylet.“ În această zi a născut „Kulturregyletului“ un făt, și l'a botezat „Kárpátegyesület“, adică: Societatea Carpa-tină. Ambele au misiunea de a cultiva și de a răspândi „lumina în Orient“, — Kulturregyletului maghiarizându, ér Kárpátegyesületul consolidându elementele câștigate. În ziua acesta adică și-a ținut Kulturregyletului ședința sa ordinară în sala primăriei, unde s'a rapor-tat despre activitatea sa lunară. Cu acest privilegiu s'a anunțat o nouă do-națiune de 1000 fl. pe sēma Kulturregyletului dela Züllich István, care sumă numai decât s'a și depus la cassă. După raportul primului cassar Merza Lajos, averea Kulturregyletului actuală face numai în bani 543,826 fl. 48 cr., afară de alte bunuri imobile. Tot în această ședința s'a făcută pregătirea de lipsă pen-tru a se constitui „Kárpátegyesület“-ul cel plăsmuit de Kulturregylet, care s'a și constituit tot în sala primăriei în o ședință constituantă ținută în aceeași zi la 4 ore p. m. — Insuflețirea a fost mare. Miniștrii de agricultură, de com-erciu și de finanțe au oferit tot spriginul lor pentru ajungerea scopului ce-l urmăresce societatea. Ba ministrul de comerciu va permite, ca programul, placatele și alte apeluri ale noiei socie-tăți de cultură să se afișeze pe la tôte gările căilor ferate din Ungaria. Președintele anunță mai departe, că înfiinșarea acestei societăți a fost întâmpinată cu mare insuflețire în întreg Ardealul (sic!), așa că comitatul Murăș-Turda a votat pe sēma renunșării carpatine 150 fl., comit. Trei-scaunelor 100 fl., comit. Ciucului 30 fl., ér în comitatul Turda-Arieș insuflețirea a produs un rezultat de 700 fl. carți s'au colectat dela membrii înscriși (200 la număr) prin vice-spanul Sándor János. Din-tre membrii înscriși în listele d-nului vice-span *cea mai mare parte sunt Ro-mâni* (?) Intre altele mai anunță președintele, că societatea are deja până acuma 500 membri și un capital de peste 2000 fl. Sēra s'a dat în favörea Kulturregyletului o reprezentațiune festivă în teatru, ér în onörea lui „Kárpátegyesület“ un banchet.

Despărțire ierarhică de către Serbi. „Biserica și Școla“ primesc din Buda-pesta scirea, că curia regescă a decis prin sentință despărțirea ierarhică în

tri Români din comuna *Pojejena română* în contra ierarhiei serbe, *recunoscându-se drepturile și pretensiunile Românilor la averea bisericescă-comună.* Curia a decretat împărțirea acestei averi în proporțiunea numerică a sufletelor.

Gendarmii și alegerile de primari. Din Bihor ni-se scrie: „Activitatea gendar-milor a început a se estinde prin păr-țile acestea pe un terem ce nu se ține de chiamarea lor de păzitori ai ordinii și asiguraței publice. Dēnșii încep a se ingera și în afacerile elec-torale interne ale comunelor, așa, că la alegerile primăriei comunale duc rolul de corteși pentru favoriții domni-lor dela stăpânire, intimidându și tero-risându populațiunea nepricepătoare. Domnii gendarm se laudă ei înșiși cu rolul, ce-l jöcă la alegeri de birae (primari), dicēnd că doi gendarm sunt în stare să pună biru peste voia întregului popor. Astfel s'a întâmplat în mai multe casuri, că poporul, sedus și intimidat de către gendarm, au fost siliți să voteze la alegeri de primari pen-tru jidanii dela dorința stăpânirei, care în casurile acestea de regulă e condusă de interese private. Jidanul primar apoi își scie implini cât de bine datorința sa de gheșterar.“

Chirotonire. În ziua primă a Nas-cerei Domnului s'a chirotonit întru pres-vider părintele proto-diacon dela ca-tedra din Arad *Ignatiu Pap*, prin Prea Sântia Sa părintele Episcop Ioan Meșianu.

Invitare. Junimea studiosă română din Lipova invită la petrecere de dans, ce va arania Lună, la 7 (19) Ianuarie 1891, în sala otelului „Archiducele Io-sif.“ Intrarea: de persoană 1 fl., de fam-iliă 2 fl. Inceputul la 8 ore sēra. Venitul este destinat pentru ajutorarea elevilor sēraci dela școlele române din Lipova. Pentru comitetul arangiator: stud. med. *Ath. Brădean*, președinte. Ofertele marinimöse se vor chita pe cale diaristică și sunt a se trimite la adresa m. on. d-ne *Elena V. Hamsea* în Lipova. Damele sunt rugate a se presenta în toaleta de promenadă.

Concert. Joi în 3 (15) Ianuarie va da musica orășenescă în sala Redutei un concert popular. Inceputul la 8 ore sēra. Prețul intrării 30 cr.

Principiul naționalităților

de Maurice Block.
(Urmare.)

Nu credem să dicem prea mult susținēnd, că tôte principiile politice își au originea dintr'o reacțiune. Anarchia

și mă ducă în Cayenne, unde mă chemă facerile mele.“

— „Pe naiă!... Ei băiete, aici stau iedec în cale; căci deși scim unde ergem, dér nu scim, căți vor sosi în Paris pe naiă noastră; de-almintre-i este interdiș căpitanului aprimi pe neva pe naiă.“

„Interdiș!“ suspină tinerul. „Dér ce nu m'ar pute lua sub pretextul vre-iei ocupațiuni? Sunt tineri îndrășneți și bunăvoinți, și dorința mea ferbinte ca să pot face acest drum, pentru ine förte momentosă.“

— „Fața omului e diarul cugete-ră sale“, — dise Dominic, — „și eu pe a ta față cetesc, că îți zace tare inimă să faci această călătorie. Dacă i-ai incredința mie cauza ta, pöte am-ite mijloci ca să mai lasă căpitanul n asprimea sa; dér pot să spună ainte, că trebuie să ne luptăm cu ulte greutăți, pentru că acesta e un războiu, care nu întinde pânza nici cât e război policariu, fără de a nu scie din-tre parte suflă vântul.“

„Iertată m'ar fi să te rog, ca să mă conduci la dēnsul?“

— „Nici n'ai fi putut afla o călăuză mai bună! Au cerut și ömeni mai es-perți decât tine sfatul bătrânului Do-minic. Lasă să-ți guvernez eu luntrița ta, apoi fi liniștit. Înainte de tôte avem vânt favorabil: chiar în ultima călătorie și-a pierdut căpitanul apro-dul de marină, și — pe lângă tötă oprirea de a nu lua pe nimeni pe naiă — el m'a încerdințat, ca să-i caut un altă aprod. Dacă ești hotărit voi-nice, atunci vino să mergem, căci în-ainte de un pătrar la patru trebuie să fi la postul meu.“

„Mă ducă cu d-ta!“ dise tinerul hotărit.

Bătrânul, mergēnd, continu da povețe tinerului, pe care în acest timp scurt începuse a-lubi förte mult.

„Ești tiner încă, voinice!“ încep el, „dér când eu am făcut cunosință cu marea, am fost și mai tiner. Acestă carieră, lucru firesc, m'a părut förte aspră, dér în curēnd m'am dat la

töte. Omul decă a ajuns odată în fur-tună — cugetam în mine — nu trebuie să mai plutescă contra ei. Astfelu întru tôte m'am dat după pör; m'am impo-trivit, am fost ascultător ca nimeni altul, pânza mea am acomodat-o tot-dēuna în direcțiunea vântului, și m'am sim-țit bine în tot timpul. Silesce-te să te porți și tu astfel.“

— „Măestre Dominic! Nici-odată nu-ți voi uita sfaturile tale; de aceste sfaturi adese-ori voi mai avē trebuință, öre tu nici atunci nu mă vei lipsi de ele?“

„Fiul meu“, — dise bătrânul ma-troz în ton sărbătoresc, și mâna slabă a tinerului o luă în mâna sa pălită de söre, — „totdēuna poți conta la Domi-nic. Nu peste mult vei fi așa de de-prins în întinderea pânzei, ca și cum ai fi de öce ani pe catargul naiei „Vail-lante“.

În timp ce acești pretini buni, — carți peste câteva minute deveni in-timi — vorbind astfel înaintau pe țer-mur, trebuie să spunem ceea ce pöte

și cetitorii vor fi cugetat, că tinerul, care doria să fi luat în personalul naiei „Villante“, nu era altul, decât fiica bietului deportat.

Mariei, acestei fete nobile și cura-giose, la auțul vestei despre esilul și închiderea tătane-său a început a-i cresce puterea sufletescă, și planul său chiar așa de iute l'a dus în îndeplinire, precum și-l'a și croit.

A petrece pe tatăl său din Paris în Rochefort era periculos din cauza supravegherei celei mar. „Dér“ cugeta Maria, pe mare vom avē o libertate, mai mare; acolo, acolo il voi pute vedé și mângăia, și voi pute fi spre fo-los. Și cugetul acesta îi vērșă și mai mare tără în inima sa.

— „Holla!, Holla! luntre!“ strigă Dominic, ajungēnd la locul unde-lă așteptau. Luntrea pluti repede spre ei, se suiră amēndoi în ea și plutiră mai departe spre „Villante.“

Maria, pe lângă tötă cutezanța ei, când pași în naiă cu Dominic simți, că inima îi bate cu mai mare vehemență.

dine, la autoritate, și face să se sufere chiar și tirania. Puterea absolută, pe de altă parte, face să se simtă o mare lipsă de libertate și de toate garanțiile recurate de ea. Numai când ni-s'a luat un lucru, simțim câtă prețușe el.

În toate timpurile s'au întemplat ucideri și în războaiele dintre popoare, diferențele de naționalitate au înveninat lupta; atunci însă, putea fi vorba numai de un instinct. Astăzi naționalitatea este un sentiment rațional, o idee, care se razimă pe patriotism, pe iubirea de libertate și pe un șir întreg de trebuințe morale. Causa, care a întârziat în Europa desvoltarea instinctului de naționalitate, transformându-l într-un sentiment de naționalitate vioi și une-ori imperios, a fost mai întâi creștinismul, care făcea să apară toți creștinii ca o singură națiune. Simțământul creștin a fost un timp oarecare mai puternic, decât patriotismul. Pe timpul Ligei (1576), partidele religioase nu și-au făcut multă scrupul în Franța de a se uni cu Spania în contra țării lor proprii. Principii germani din parte-le, n'au esitat a chema pe străini în ajutor în luptele lor în contra împăratului. Peste că luptele religioase au făcut să se nască patriotismul ca reacțiune.

Reformațiunea, punând capăt unității Bisericii, a fost un mare bine din punct de vedere al înaintării omeniei. Multiplicitatea culturilor este neapărat de lipsă pentru a da naștere ideii de libertate a conștiinței, care însă trebuie să premărgă libertății de a face filosofie și — cine ar fi crezut? — chiar libertății de a face descoperiri în astronomie, în fizică, chimie și cu deosebire în istorie.

Spiritul de examinare — se înțelege foarte ușor — are o natură cu totul copleșitoare. Când am aprofundat și credem că am aprofundat un lucru, trecem neapărat la altul. Totuși astfel religioasă, filosofia, științele naturale și științele politice trebuie să vină să se curețe prin această probă și muncă intelectuală, ce rezultă din această, grăbi reacțiunea, care se îndreaptă în secolul al optzecelea în contra absolutismului principilor și care izbucni în revoluțiunea dela 1789. Această revoluțiune era cu totul străină principiului său sentimentului de naționalitate; ea îi era chiar ostilă. În lăuntrul țării ea pasiona masele pentru unitatea patriei (Republică una și nedespărțită); se legară până și de tradițiunile provinciale și pentru a le pune capăt, se creară departamente: acuzarea de federalismă cerea pedepșa de moarte. Ori, federalismul și spiritul de naționalitate sunt cu mult mai strâns legate de cum se crede. Lucru curios, alături său printre un patriotism împins până la esaltare,

sentimente cosmopolite și naționalitatea franceză era conferită în mod solemn străinilor distinși, a căror reputațiune ajunsese în Franța, dăr cărora nici prin gând nu le trecea să și părăsescă locul natal. Impămențirea se da cu ușurință, căci „poporele sunt frați“, armatele Republicei se luptau numai în contra tiranilor, subjugatorilor.

Dăr ori ce s'ar dice, deșteptarea naționalităților derivă dela marea revoluțiune franceză, prin două căi diferite. Calea directă, naturală, glorioasă, este aceea, pe care au făcut-o aproape peste tot principiile anului 1789. Aceste principii au fost înscrise pe stegurile apăsătorilor și făcându-i să simtă cu multă mai tare lipsa de libertate, le aducea mereu aminte, că o națiune „unită în cugete și în simțiri“ trebuie totdeauna să și ajungă scopurile sale. Cealaltă cale poate fi considerată ca indirectă, deoarece sentimentul de naționalitate a fost rezultatul unei reacțiuni în contra uciderilor lui Napoleon I.

„Napoleon, duse o revistă engleză esecelentă din 1862, a făcut să se nască o putere nouă, atacând naționalitatea în Rusia, eliberând-o în Italia, învingând-o în Germania și Spania. Suveranii acestor țări fuseră depuși și înjosiți, se introduseră un sistem de administrațiune, care era francez prin originea, prin spiritul și prin agenții săi. Poporele se resculară în contra acestor schimbări. Mișcarea de rezistență fu populară și spontană, căci guvernele vechi erau absente și fără putere; și acel sistem fu național, deoarece era îndreptat în contra instituțiilor străine.“

Cam de-odată cu acest articol englez, apără în Germania un alt articol remarcabil al lui Reinhold Schmid, în care se dice:

„Acastă tratare fără milă avu ca urmare tocmai deșteptarea sentimentului național al Germaniei, care fusese atâtea vreme amorțită și după înfrângerea rușinoasă suferită în 1806 prin regimul stabilit să încercă a se scote din spiritul național o forță nouă pentru resbelul de eliberare. Un semn caracteristic al timpurilor de atunci este, că Fichte, dicem, care abia declarase naționalitatea de un lucru indiferent, o idee strimă, de care trebuia să se desfacă spiritul omenesc pentru a cuceri concepțiunea libertății cosmopolite, Fichte dicem, adresă celebrele sale discursuri către națiunea germană, în care făcu un apel la sentimentul de naționalitate, basându numai și numai pe acest mijloc speranța pentru mântuirea patriei. Posibilitatea de a ține, fără a fi pedepsit, astfel de discursuri în Berlin, sub ochii generalilor și ai agenților francezi, ne mai pte servi pentru a caracteriza spiritul guvernării napoleoniene, care urmăria fără milă, peste tot unde se întindea puterea sa, ori ce mișcare pornită în contra dominațiunii franceze. Acest fapt probă, că în Franța nu se presimțeau de loc pericolele, ce amenințeau supremația ei din această parte. De altcum se soie, că Napoleon taxa

astfel de aspirațiuni ca nise ideologii deșerte, cari nu trebuiau băgate în seamă.“

Acum să cităm și o autoritate, care pte fi considerată ca italiană, cel puțin din cauza intereselor, ce le apăra, anume pe I. de Maistre (*Correspondință diplomatică*):

„Națiunile sunt ceva în lume, nu este permis a-le necoti, a-le amări în convențiile, în afecțiunile și în interesele lor cele mai scumpe... și erăși uniunea națiunilor nu suferă nici o greutate pe charta geografică; dăr în realitate este altcum, există națiuni nemestecabile... spiritul italian se agită acum.“

(Va urma.)

Literatură.

A apărut „Sedătoarea“, idil în versuri de *George Neculiță*. Iași. Tipografia Petru C. Popovici. 1890. Prețulu 2 lei.

„Patru“, revistă bi-lunară. Apare la 1 și 16 a lunii. Redactor-proprietar: *I. Manolescu Mladianu*, major în retragere. Anul I. Nr. 1. Cuprinsul: Ce preocupă actual pe oficeri? — Resumatur politice. — No. 9 Cabalistică. — Ecourile politice externe. — Căciula Dorobanților. — Inovații seriose-glumețe. — Așa le-au fost scris, (episod trist din resbel). Abonamentul: pe an 9 lei, pe 1/2 an 5 lei, pe 3 luni 3 lei. Redacția și admin.: Iași, Strada Manolescu Nr. 1.

„România Musicală“, revistă literar-musicală, sub direcția unui comitet. Anul I. Nr. 21. Cuprinsul: Armonia și compoziția. — Musicile militare. — Arta de a dirigia. — Concertul D. Popescu. — Fata mamei Angot. — Din Paris (correspondență). — Societatea „Odeon“. — Napoleon musicant. — Secretul lui Verdi. — Bibliografia. — Charles Gounod. — Din gazetele străine. — Efemeride musicale. — Una-alta. — Revista apare de două ori pe lună. Abonamentul: pe un an 12 lei, pe o jumătate de an 7 lei. Redacția: București, Str. Bradului Nr. 3.

Mulțămită publică.

Făgăraș, în 31 Decembrie 1890.

Mulț Stim. D-na Iuliana Nagy din Făgăraș, de prezențe cu locuința în Clușiu, ca veduva repozatului în Domnul Gregoriu Maieru, jude ceroual regi în pensiu, sciind că Biserica gr. c. din Făgăraș, la care aparține și D-sa nu are nici un isvor de venite, și vedend lipsa neapărată a unui raport, din îndemnul propriu a cumpărat un raport frumos și prețios, încât servește spre podoba sfintei Biserici.

Pentru această faptă nobilă, frumoasă și demnă, multora cu prindere de imitat, subscria reprezentanța bisericăscă, vine prin acesta și pe calea publicității a esprima profunda sa mulțămire.

În numele Curatoratului bisericăscu gr. c. al Făgărașului.

Basilii Rațiu,
președinte.

Cintea,
notariu.

DIVERSE.

O luptă curajoasă. În micul sat de munte *Cosio* (provincia Porto Maurizio) o fată de 17 ani păzind o turmă de oi, se vedu fără de veste apucată de un lup. Fără a și perde prezența de spirit, fata se smulse repede din gura bestiei și făcend că și va pași sări într-o gropă ce se afla acolo, de unde începă a bombarda cu petrii asupra lupului. Ea nu numai că reuși a se scăpa de lup, dăr îl rani greu la cap. După-ce apoi cu o bună lovitură dobori ligiona la pământ, fata sări cu curagiu din acea gaură, și apropiandu-se de lup îl omori. Populațiunea de acolo conduse pe eroica fată cu mare pompă în sat.

Mănuși pentru inot. Un Spaniol a inventat un fel de mănuși pentru inot, cari pentru folosul lor practic promis a avé mare trecere. Mănușile acestea au printre degete un felu de peliță, care nu numai că ușurează inotul, dăr îl și accelerează în mod însemnat.

O flaută de 3000 de ani. În Egipt, cu ocaziunea săpării unui mormânt, s'a aflat o flaută egiptenă după, a căreia vechime fu socotită ca la 3000 de ani. Un artist din Londra nu de mult a cântat cu această flaută înaintea unui public ales. Tonul ei nu sémână cu tonul flautelor noastre de astăzi, ci mai mult cu al instrumentului italian așa numit „zampogna.“ S'a observat însă, că diferențele semue, cărora corăspund tonurile flautei, sunt tocmai așa ca și scalele europene moderne, de unde se conchide, că vechilor Egipteni le era cunoscută deja sistemul nostru musical.

Femeiă explorătoare. O americană, *D-na French Sheldon*, care cunșce de mulți ani pe Stanley, s'a decis a se face explorătoare. Ea va părăsi orașul New-York la finea acestei luni, pentru a se duce în Engiltera, de unde se va imbarca deocamdată pentru Africa. Ea va merge la Zanzibar, de aici la Mombassa, apoi în interiorul ostului african, cătră lacurile ecuatoriale. D-na Sheldon va purta ea însăși spesele acestei expedițiuni, pe care le aprețiază la suma de 75,000 de franci.

Falimentele în America. În cursul anului 1890 au fost declarați în Statele Unite 10,907 de faliti, față de 10,882 din anul 1889. Passivele s'au ridicat la 189 milioane de dolari, față cu 148 de milioane din anul precedent. Cifra anului espirat întrece cifrele din anii precedenți, cu esecțiunea celei din 1884, în acest an nenorocit suma passivelor se ridicase la 226 milioane de dolari. În Canada au fost declarați în 1890 faliti 1847, față de 1777 din anul 1889; passivele s'au ridicat aici la 11 milioane de dolari.

Proprietar:
Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor responsabil interinal:
Gregoriu Maior.

Această scenă, pentru ea atât de neindatinată, la început o surprinse, se cugeta la pericolele, cu cari avea să se lupte pe noua carieră, și se cutremură.

„Nu tremură, fisule“, duse Dominicu, „nu peste mult vei vedé și altele. Așteptă numai aci, voiu căuta să vedu, decât putem să mergem la comandant.“

Aspectul atât de minunat și sublim al mării, în primul moment, răpi atât de mult atențiunea Mariei, încât această își uită de starea ei și nici chiar absența lui Dominicu nu o nelinșoa.

Când bătrânul matroz sosi erăși pe coperiș, duse fetei. „Nu-i așa voinice, că-i frumos a privi în jur de aici de pe nai?“

— „Adevărat, că e frumos! Dăr ce a dîșu căpitanul?“

„Așa se vede, că a primit vre-un ordin, deoarece șede la mēșuța lui și caută printre servitor. Când am început a vorbi despre tine, mi-a dîșu: „bine, bine... îndată!“ și acesta e mare

politeță dela el; precum se vede, adă e în tone de tot bune.

Curend după acesta, ei se pomeniră de-odată față în față cu comandantul.

„Acesta e tinerul, despre care mi-ai vorbit?“

— „Da, d-le comandant!“

„De unde vii voinice?“

— „Dela Paris, d-le comandant.“

„Asta nu-mi place, pentru-că pe Parisienii îi urăsc.“

— „Mă voiu sili, d-le comandant, să te impac cu ei.“

„Mai fost'ai pe nai?“

— „Ba nu, d-le comandant, dăr nicăiri nu-mi-ăși puté începe mai bine cariera, ca sub comanda bravului căpitan Lejeune și nu aș puté găsi mai minunată nai ca „Vaillante.“

„Vedă că este în tine spirit“, duse căpitanul bătendu-l pe umert. „Dominicu îți va arăta afacerile tale.“

— „Zelul și bunăvoința nu vor lipsi din partea mea.“

„Conteză la ele!“ sfērși căpitanul.

„Bravo, e bine!“ — duse Dominicu, căud căpitanul s'a depărtat. „Acesta le numesc eu răspunsuri corecte.“

Noptea a trecut în liniște. În răsăritul soarelui sună signalul, anunțand sosirea țarcei, ce aducea pe esilați. Cu îngrijire își aștin tinerul privirea pe barca, ce din ce se apropia; privirea lui era oglinda sufletului, mișcările lui tradau cea, mai mare neliniște. Apropiandu-se naia, o rață de bucurie se ivi pe fața lui palidă și ochii i-se umplură de lacrimi. Se grăbi însă la locul său, pentru ca să fiă la loc pe când va sosi barca.

Navigarea esilaților a fost obositoare; lipsa celor trebuincioase pe drum și mai ales fōmea i slăbi grozav. Abia sosiseră pe nai și îndată au și fost închiși în partea cea mai de jos a naiei, er căpitanul sub pedepșa de moarte a opritu ca cineva să se apropie de ei și să vorbescă cu dēșii.

„Așa-dără voiți să ne omoriți ou fōmea!“ se auđi un glas, care făcu să

se cutremure tinerul aprod în totă ființa lui.

Elu voi să se apropie de acela, din alu căruia pieptu a sburat acestu țipet dureros, dăr brațul tare al lui Dominicu îl rețin, dîcendu-i: „Nu auđiș ce duse chiar acum comandantul? Dacă îi calci porunca, sigură că nu te va cruța nici pe tine mai tare, ca pe alții. Acuși, decât vom ajunge pe marea deschisă, ni-se va imbia ocaziune...“ Nu putu se dîca mai multe, căci chiar venia căpitanul pentru a împărți două pân între sērmanii nefericiți; — patru-șec de ore sunt, de când aceștia n'au mâncat nimic!

Din întemplantu său mai mult din tēmă, că esilații ar puté se corupă pe matroz, demandă căpitanul, ca cei mai tineri doi aprođ de marină să împartă mâncarea, care consta din pâne și fiertură.

Bucuria lui *Aristide* — acesta era numele Mariei pe nai — acum era nespus de mare. (Va urma.)

Cursul pieței Brașov

din 14 Ianuarie st. n. 1891

Table with exchange rates for various currencies including Banconote românești, Argint românești, and Ruble rusești.

Cursul la bursa de Viena

din 13 Ianuarie st. n. 1891

Table with stock market prices for gold, silver, and various bonds and currencies.

Advertisement for Emil Mayer watches, featuring an image of a pocket watch and text describing the factory's products.

Numere singuraticice din „Gazeta Transilvaniei” à 5 cr. se pot cumpăra în tutungeria I. Gross, și în librăria Nicolae Ciurcu.

Large advertisement for Hirdetmény (Notice) regarding subscription rates and administrative information for the newspaper.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilă din 1 Octombrie 1890.

Extensive railway schedule table with multiple columns for routes (Budapesta-Predeal, Predeal-Budapesta, etc.), train types, and departure/arrival times.